

**Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 15 maja 2009 r., III CZP
140/08**

Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący)

*Sędziowie SN: Teresa Bielska-Sobkowicz, Gerard Bieniek, Helena Ciepła,
Stanisław Dąbrowski, Józef Frąckowiak, Jan Górski, Antoni Górski, Irena
Gromska-Szuster (sprawozdawca, uzasadnienie), Wojciech Katner, Marian Kocon,
Grzegorz Misiurek, Barbara Myszka, Henryk Pietrkowski, Krzysztof Pietrzykowski,
Krzysztof Strzelczyk, Katarzyna Tyczka-Rote, Lech Walentynowicz
(sprawozdawca), Tadeusz Wiśniewski, Hubert Wrzeszcz, Kazimierz Zawada,
Dariusz Zawistowski*

Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 maja 2009 r., przy udziale Zastępcy Prokuratora Generalnego Andrzeja Pogorzelskiego oraz Rzecznika Ubezpieczonych Haliny Olendzkiej, po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego przedstawionego przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego postanowieniem z dnia 10 października 2008 r., III CZP 60/08:

"Czy zasiłek pogrzebowy wypłacony na podstawie art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c.?"

podjął uchwałę:

Zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 października 2008 r. Sąd Najwyższy przedstawił pełnemu składowi Izby Cywilnej zagadnienie prawne przytoczone na wstępie. (...)

Sąd Najwyższy stwierdził, że w tej kwestii w judykaturze ujawniły się dwa odmienne stanowiska. Jedno opowiadające się za kumulacją prawa do zasiłku pogrzebowego i uprawnienia do zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c., eksponujące odrębność podstaw prawnych ich przyznawania oraz nieodszkodowawczy charakter zasiłku. Stanowisko to wyrażone zostało przede wszystkim w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 1981 r., III CZP 6/81 (OSNCP 1981, nr 10, poz. 183) oraz w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1981 r., IV CR 120/81 (nie publ.), w których stwierdzono, że zasiłek pogrzebowy przewidziany w art. 36 pkt 1 oraz w art. 35 pkt 1 nie obowiązującej już ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 47, poz.280 ze zm.), wypłacony osobom wskazanym w art. 33 ust. 1 oraz art. 37 ust. 1 ustawy, nie podlega zaliczeniu na poczet należnego od ubezpieczyciela odszkodowania z tytułu zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że obowiązujący system prawa cywilnego nie uzasadnia przyjęcia ogólnej zasady zaliczania wszelkich świadczeń wypłacanych na podstawie różnych tytułów prawnych, zaliczanie takie mógłby uzasadniać wyraźny przepis prawa. Zasiłek pogrzebowy, podobnie jak odprawa pośmiertna, nie ma charakteru odszkodowawczego, gdyż jego zasadniczym celem jest udzielenie osobom bliskim zmarłego pomocy finansowej w trudnej sytuacji życiowej, spowodowanej śmiercią członka rodziny.

Stanowisko przeciwne, przyjmujące, że pobrany zasiłek pogrzebowy podlega zaliczeniu na poczet odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 k.c., zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 października 1973 r., II CR 549/73 (nie publ.), w którym stwierdził, że do wysokości wypłaconego zasiłku pogrzebowego szkoda w postaci poniesionych kosztów pogrzebu została pokryta, wobec czego brak podstaw do żądania jej wynagrodzenia w tej części na podstawie art. 446 § 1 k.c. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 sierpnia 1975 r., II CR 419/75 (OSNCP 1976, nr 7-8, poz. 169) oraz w uchwale z dnia 9 grudnia 1978 r., III CZP 55/78 (OSNCP 1979, nr 4, poz. 62), wydanych na tle obowiązujących wówczas przepisów rozporządzeń komunikacyjnych, przewidujących zaliczanie wypłaconego zasiłku pogrzebowego na poczet świadczeń przysługujących z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Przedstawiając zagadnienie prawne, Sąd Najwyższy dokonał analizy dawnych oraz obecnych przepisów dotyczących zasiłku pogrzebowego i stwierdził, że są one zbliżone konstrukcyjnie, a regulowany nimi zasiłek pogrzebowy ma podobny charakter. Zwrócił uwagę na powiązanie zasiłku z udokumentowanymi kosztami pogrzebu, jednak do wysokości kwoty zryczałtowanej oraz na uprzywilejowaną sytuację członków rodziny zmarłego, którzy nie mają obowiązku udokumentowania poniesionych kosztów pogrzebu i mogą otrzymać zasiłek zryczałtowany przewyższający rzeczywiście poniesione koszty, co wyraźnie ujawnia funkcję socjalną zasiłku. Nie pozwala to, zdaniem Sądu Najwyższego, na zaakceptowanie *de lege lata* ogólnej tezy o odszkodowawczym charakterze zasiłku pogrzebowego przewidzianego w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ze wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami prawnymi, jednakże nie można też pomijać faktu, że przy dochodzeniu roszczenia odszkodowawczego na podstawie art. 446 § 1 k.c. w związku ze śmiercią poszkodowanego w wyniku czynu niedozwolonego zasiłek wypłacony osobie, która faktycznie poniosła koszty pogrzebu, ma charakter kompensacyjny, co pozwala zaliczyć go do instrumentów kompensacyjnych, funkcjonujących w systemie prawa publicznego. Może to prowadzić do stwierdzenia tożsamości celu prawnego obu świadczeń i zastosowania konstrukcji *compensatio lucri cum damno*, gdyż to samo zdarzenie jest jednocześnie przyczyną szkody i źródłem korzyści, a oba świadczenia zmierzają do pokrycia kosztów pogrzebu faktycznie poniesionych przez uprawnionego, różni je zaś tylko forma prawna oraz sposób i szybkość wypłaty.

Z drugiej jednak strony Sąd Najwyższy podkreślił, że istnieją też istotne argumenty przemawiające przeciwko dopuszczalności zaliczenia zasiłku pogrzebowego wypłacanego na podstawie art. 77 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm. – dalej: "u.e.r.FUZ") na poczet odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 k.c., zasiłek można bowiem traktować jako świadczenie socjalne, wypłacane z ubezpieczenia społecznego i spełniające funkcję pomocową, a więc mające inny cel i charakter niż odszkodowanie z art. 446 § 1 k.c. Argumentację tę wzmacnia fakt, że system ubezpieczeń społecznych tworzony jest na podstawie funduszy składowych. Nie bez znaczenia jest też systemowo odmienna podstawa prawna zasiłku i odszkodowania, a także to, że

obowiązek wypłaty zasiłku pogrzebowego ma charakter bezwzględny, niezależny od pokrycia kosztów pogrzebu w inny sposób, np. w wyniku uzyskania przez uprawnionego odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 k.c. Podmiot ponoszący koszty pogrzebu ma zatem możliwość prawną uzyskania zasiłku pogrzebowego z ubezpieczenia społecznego i jego uprawnienia w tym względzie nie mogą modyfikować reguły prawa cywilnego, w tym konstrukcji *compensatio lucri cum damno*.

Rzecznik Ubezpieczonych oraz Prokurator Generalny wnieśli o podjęcie uchwały stwierdzającej, że zasiłek pogrzebowy wypłacany na podstawie art. 77 u.e.r.FUZ nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 446 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy relacji między uprawnieniem do zasiłku pogrzebowego należnego na podstawie przepisów o zabezpieczeniu społecznym a roszczeniem odszkodowawczym o zwrot kosztów pogrzebu, przewidzianym w prawie cywilnym. Chodzi więc o zbieg świadczeń przysługujących na różnych podstawach prawnych, należących także do różnych systemów prawa. Choć w pytaniu jest mowa tylko o zasiłku pogrzebowym przewidzianym w art. 77-81 u.e.r.FUZ, to udzielona odpowiedź będzie odnosić się także do wszystkich, licznych unormowań szczególnych, przewidujących w odrębnych ustawach prawo do zasiłku pogrzebowego dla inwalidów wojennych, tzw. służb mundurowych, rolników i innych uprawnionych. Charakter, cel i sposób finansowania wszystkich tych świadczeń jest taki sam. Obowiązuje także zasada, przyjęta również w art. 99 u.e.r.FUZ, że w razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego na podstawie tej ustawy z prawem do zasiłku na podstawie odrębnych ustaw przysługuje tylko jeden zasiłek. (...)

Przechodząc do rozważenia charakteru wskazanego wyżej zbiegu uprawnień trzeba stwierdzić, że choć w obowiązującym stanie prawnym nie ma przepisu, który określałby, czy są to uprawnienia niezależne od siebie i mogą być kumulowane, czy też mają charakter alternatywny i podlegają zaliczeniu, to do 1990 r. kwestie te, w odniesieniu do roszczeń kierowanych do ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, były regulowane w kolejnych rozporządzeniach dotyczących obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych. W rozporządzeniach Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 1961 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń następstw nieszczęśliwych wypadków i

odpowiedzialności cywilnej z ruchu pojazdów mechanicznych (Dz.U. Nr 55, poz. 311) i z dnia 24 kwietnia 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz.U. Nr 15, poz. 89 ze zm.) koszty pogrzebu, należne w ramach obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, jeżeli przysługiwały najbliższej rodzinie (małżonkowi, dzieciom i rodzicom) wypłacane były niezależnie od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, natomiast zgodnie z § 12 w związku z § 8 ust. 3 pkt 4 i ust. 4, jeżeli przysługiwały innym spadkobiercom ustawowym lub osobom obcym, które urządziły pogrzeb, zakład ubezpieczeń zwracał koszty pogrzebu pomniejszone o świadczenia z tego tytułu przysługujące z ubezpieczenia społecznego (a więc także o zasiłek pogrzebowy) lub z innych środków budżetu Państwa albo z innych ubezpieczeń. Zgodnie zaś z § 20, na poczet świadczeń należnych z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zaliczane były świadczenia wypłacane z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków oraz innych ubezpieczeń.

W tym czasie, aż do wejścia w życie ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.), obowiązywał nadal art. 197 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 51, poz.396 ze zm. – dalej: "ustawa z 1933 r."), przewidujący przejście z mocy prawa na Zakład Ubezpieczeń Społecznych roszczeń przysługujących poszkodowanym w myśl ogólnych przepisów prawa, przeciwko osobom innym niż pracodawca, wynikających ze spowodowania przez te osoby choroby, niezdolności do zarobkowania lub śmierci poszkodowanego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych mógł zatem dochodzić od sprawcy śmierci poszkodowanego każdym czynem niedozwolonym zwrotu zasiłku pogrzebowego należnego uprawnionym osobom, co w konsekwencji powodowało, że osoba, która poniosła koszty pogrzebu, mogła skutecznie dochodzić od osoby obowiązanej do naprawienia szkody zwrotu tych kosztów jedynie w zakresie przekraczającym wysokość zasiłku pogrzebowego.

Kolejne rozporządzenia dotyczące obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych z dnia 28 listopada 1974 r. (Dz.U. Nr 46, poz. 274 ze zm.), z dnia 30 listopada 1981 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 166 ze zm.), z dnia 6 lutego 1985 r. (Dz.U. Nr 6, poz.20) i z dnia 29 marca 1989 r. (Dz.U. Nr 18, poz. 100 ze zm.) przewidywały, że w ramach obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków zwrot kosztów pogrzebu przysługuje temu, kto je

poniósł i zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenia z tytułu śmierci niezależnie od przysługującego poszkodowanemu świadczenia z innych środków państwowych albo z innego ubezpieczenia. Świadczenia te zatem przysługiwały ponoszącym koszty pogrzebu niezależnie od siebie i nie podlegały zaliczeniu.

Od wejścia w życie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 1990 r., dotyczącego obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (Dz.U. Nr 89, poz. 527 ze zm.), przepisy nie zawierają już regulacji dotyczącej kumulacji bądź zaliczania świadczeń z ubezpieczenia społecznego (w tym zasiłku pogrzebowego) na poczet odszkodowania wypłacanego przez ubezpieczyciela z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone ruchem tych pojazdów. Nie zawiera takich uregulowań także ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), która ponadto nie przewiduje już obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków w ramach obowiązkowego ubezpieczenia komunikacyjnego. Nie ma również przepisów regulujących ogólnie zbieg uprawnień do świadczenia z ubezpieczenia społecznego z roszczeniem odszkodowawczym przysługującym na podstawie przepisów prawa cywilnego.

Ta okoliczność, choć może być argumentem przemawiającym przeciwko zaliczaniu przysługującego zasiłku pogrzebowego na odszkodowanie należne na podstawie art. 446 § 1 k.c., nie jest jednak decydująca, wypłata bowiem zasiłku osobie, która poniosła koszty pogrzebu ofiary czynu niedozwolonego może być uznana za przysporzenie prowadzące do likwidacji w całości lub części szkody w tym zakresie. Wymaga rozważenia, czy przy ocenie roszczenia zgłoszonego na podstawie art. 446 § 1 k.c. zachodzą podstawy do zastosowania ogólnej konstrukcji *compensatio lucri cum damno*, zasadą bowiem jest, że odszkodowanie nie powinno być źródłem nieusprawiedliwionego wzbogacenia osoby poszkodowanej, wobec czego nie powinno przekraczać wysokości poniesionej szkody, szczególnie gdy jest to szkoda majątkowa. Skoro, jak się powszechnie przyjmuje, szkodą jest różnica pomiędzy stanem majątkowym poszkodowanego a stanem, który by istniał, gdyby nie wystąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę, to ustalając uszczerbek podlegający naprawieniu, należy – co do zasady – mieć także na względzie korzyści wynikające

z tego zdarzenia dla poszkodowanego, które powinny zostać zaliczone na poczet należnego odszkodowania (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., I CK 185/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 133).

Ze względu na to, że konstrukcji *compensatio lucri cum damno* nie regulują żadne przepisy, a może być ona niekorzystna dla poszkodowanego, jeżeli na poczet należnego mu odszkodowania zaliczane będą wszelkiego rodzaju korzyści majątkowe bez względu na ich tytuł prawny, w literaturze postuluje się wytyczenie ścisłych granic jej stosowania podkreślając, że nie powinno się traktować sprawcy szkody łagodniej tylko dlatego, że poszkodowany uzyskał pewne korzyści majątkowe w związku ze zdarzeniem wyrządzającym szkodę. Konieczne jest w każdym przypadku wyważenie interesów poszkodowanego oraz osoby zobowiązanej do naprawienia szkody i zastosowanie *compensatio lucri cum damno* tylko wtedy, gdy kumulacja świadczeń mogłaby doprowadzić do nieusprawiedliwionego wzbogacenia poszkodowanego kosztem zobowiązanego do naprawienia szkody.

W literaturze i orzecznictwie przeważa stanowisko, że zaliczenie korzyści na szkodę jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy ich źródłem jest to samo zdarzenie i istnieje między nimi normalny związek przyczynowy. Dodatkowo wymaga się, aby uzyskana korzyść zaspokajała te same interesy poszkodowanego, które ma zaspokoić odszkodowanie oraz by wynikała z tej samej podstawy prawnej. Przy ocenie wpływu świadczeń ubezpieczeniowych na zakres odpowiedzialności odszkodowawczej przeważa pogląd, że decydujące znaczenie ma też to, kto finansował składki na ubezpieczenie, gdyż fakt, iż finansował je poszkodowany przemawia za kumulacją, a przeciwko kompensacji świadczeń. Istotne znaczenie przypisuje się także istnieniu regresu przysługującego osobie trzeciej spełniającej świadczenie będące źródłem korzyści, wskazując, że istnienie takiego regresu wobec dłużnika przesądza konieczność kompensacji, dłużnik bowiem nie może być zobowiązany do dwukrotnego świadczenia z tytułu tej samej szkody.

W literaturze przeważa pogląd, że zasadą jest, iż świadczenia z ubezpieczenia społecznego podlegają zaliczeniu na poczet odszkodowania, jednak nie dotyczy to zasiłku pogrzebowego, który – podobnie jak inne zasiłki i zapomogi – nie podlega zaliczeniu na poczet odszkodowania przysługującego z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu. Większość publikacji powołuje się bez szerszej argumentacji na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 1981 r., III CZP 6/81.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące stosowania konstrukcji *compensatio lucri cum damno* do świadczeń należnych z ubezpieczenia społecznego nie jest jednolite. Przyjmuje się powszechnie, że przysługująca poszkodowanemu na podstawie art. 444 § 2 lub art. 446 § 2 k.c. renta odszkodowawcza (wyrównawcza) jest pomniejszana o należną rentę z ubezpieczenia społecznego, a obowiązek zwrotu kosztów leczenia przewidziany w art. 444 § 1 k.c. obejmuje tylko te koszty, które nie zostały pokryte z ubezpieczenia zdrowotnego (np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1977 r., III CZP 58/76, OSNCP 1977, nr 9, poz. 156 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1962 r., 2 CR 868/61, OSPiKA 1963, nr 2, poz. 38, z dnia 4 lipca 2002 r., I CKN 837/00, nie publ., z dnia 7 stycznia 2004 r., III CK 181/02, nie publ., z dnia 14 października 2004 r., I UK 4/04, OSNAPUS 2005, nr 19, poz. 306 i z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 384/07, OSP 2009, nr 2, poz. 20). Konsekwentnie należy też przyjąć, że przewidziany w art. 446 § 1 k.c. obowiązek zwrotu kosztów leczenia zmarłej osoby poszkodowanej ogranicza się tylko do tych kosztów, które nie zostały pokryte z ubezpieczenia zdrowotnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa natomiast stanowisko, że świadczenia przysługujące od zakładu pracy lub Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie tzw. ustaw wypadkowych, nie podlegają zaliczeniu na poczet odszkodowania należnego według prawa cywilnego, choć uważa się je za świadczenia z ubezpieczenia społecznego (np. wyroki z dnia 21 października 2003 r., I CK 410/02, nie publ., z dnia 12 października 1999 r., II UKN 141/99, OSNAPUS 2001, nr 1, poz. 29, z dnia 11 stycznia 2000 r., II UKN 258/99, OSNAPUS 2001, nr 9, poz. 318, z dnia 27 sierpnia 1969 r., I PR 224/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 111, z dnia 18 marca 1968 r., II PR 41/68, OSNCP 1968, nr 10, poz. 178 oraz uchwała pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 kwietnia 1965 r., III PO 3/65, OSNCP 1965, nr 12, poz. 198). Nie podlega także zaliczeniu odprawa pośmiertna wypłacana na podstawie art. 93 k.p. jako niemająca charakteru odszkodowawczego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1980 r., II CR 148/80, OSNCP 1981, nr 2-3, poz. 29).

Nie podlegają też zaliczeniu na odszkodowanie należne za wyrządzenie szkody na osobie świadczenia z ubezpieczeń osobowych (od następstw nieszczęśliwych wypadków), chyba że przepisy tzw. rozporządzeń komunikacyjnych stanowiły inaczej. Sąd Najwyższy, podobnie jak przeważająca

część przedstawicieli doktryny uznał, że przeciwko stosowaniu *compensatio lucri cum damno* w tych sytuacjach przemawia to, iż uszczerbek i korzyść nie są wynikiem tego samego zdarzenia, gdyż korzyść jest skutkiem zawarcia umowy ubezpieczenia i zakład ubezpieczeń, spełniając umówione świadczenie, umarza jedynie swoje własne zobowiązanie wobec uprawnionego. Stwierdził też, że świadczenia z ubezpieczeń osobowych nie mają charakteru odszkodowawczego; przysługują w umówionej, zryczałtowanej kwocie niezależnie od wysokości szkody i tego, czy szkoda w ogóle wystąpiła, ich celem nie jest zwolnienie z długu sprawcy szkody, lecz przysporzenie korzyści poszkodowanemu. Składki na ubezpieczenie są płacone przez poszkodowanego lub jego zakład pracy w celu pełniejszego wynagrodzenia szkody na osobie, a nie po to, by złagodzić odpowiedzialność sprawcy (por. m.in. uchwała z dnia 23 kwietnia 1965 r., III PO 3/65, uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 marca 1961 r., 1 CO 27/67, OSNC 1962, nr 2, poz. 40, uchwała pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 1968 r., III PZP 29/68, OSNCP 1969, nr 5, poz. 79 oraz wyroki z dnia 24 sierpnia 1962 r., 2 CR 971/61, OSNC 1963, nr 10, poz. 228, z dnia 25 maja 1970 r., I CR 209/70, OSNCP 1971, nr 1, poz. 13, z dnia 31 sierpnia 1981 r., IV CR 293/81, OSNCP 1982, nr 2-3, poz. 40 i z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 376/02, nie publ.).

Przytoczone argumenty wyznaczają przyjmowane przez Sąd Najwyższy kryteria stosowania konstrukcji *compensatio lucri cum damno* w sytuacji, w której poszkodowanemu czynem niedozwolonym przysługiwały świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków oraz świadczenia odszkodowawcze na podstawie przepisów prawa cywilnego, a żaden przepis nie rozstrzygał kwestii kumulacji lub zaliczania tych świadczeń.

Kryteria te należy uwzględnić także przy rozważaniu, czy istnieją podstawy do zastosowania instytucji *compensatio lucri cum damno* do świadczeń przysługujących z tytułu zasiłku pogrzebowego i odszkodowania należnego na podstawie art. 446 § 1 k.c. z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu.

W świetle art. 77 u.e.r.FUZ zasiłek pogrzebowy przysługuje zawsze, gdy nastąpi śmierć osoby objętej ubezpieczeniem społecznym, niezależnie od przyczyny śmierci, natomiast odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 1 k.c. należy się tylko w razie śmierci wynikającej z czynu niedozwolonego. Niezależnie od tych różnic, w obu przypadkach źródłem szkody i korzyści jest to samo

zdarzenie – śmierć, która spowodowała szkodę w postaci poniesionych kosztów pogrzebu – zachodzi więc tożsamość zdarzenia będącego przyczyną szkody i źródłem korzyści oraz normalny związek przyczynowy między nimi.

Rozważania dotyczące drugiej przesłanki stosowania konstrukcji *compensatio lucri cum damno*, tj. tożsamości celu i funkcji zasiłku pogrzebowego oraz odszkodowania z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu przewidzianego w art. 446 § 1 k.c., trzeba rozpocząć od analizy przepisów art. 77-81 u.e.r.FUZ, które co do istoty nie odbiegają od regulacji poprzednich, w tym zawartej w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jedn. tekst: Dz. U z 1975 r. Nr 34, poz.188 ze zm.), na tle których zapadła uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 1981 r., III CZP 6/81. Zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci osoby objętej ubezpieczeniem społecznym i wypłacany jest osobie, która poniosła koszty jej pogrzebu; należy się tylko z jednego tytułu, a jego wysokość jest zryczałtowana. Zasiłek w pełnej wysokości przysługuje członkom rodziny zmarłego wskazanym w art. 67 w związku z art. 77 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 także wtedy, gdy pogrzeb organizowany był na koszt państwa, organizacji politycznej lub społecznej, a członkowie rodziny ponieśli tylko część jego kosztów, nawet nieznaczną czy symboliczną; w żadnej sytuacji nie muszą oni dokumentować ani faktu poniesienia kosztów pogrzebu ani ich wysokości. W razie natomiast poniesienia kosztów pogrzebu przez osoby trzecie, pracodawcę, dom pomocy społecznej, gminę, powiat, osobę prawną kościoła lub związku wyznaniowego, zasiłek przysługuje w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu, nie więcej jednak niż kwota zryczałtowana. Jeżeli koszty pogrzebu poniosło kilka podmiotów uprawnionych, zasiłek pogrzebowy ulega podziałowi pomiędzy te podmioty proporcjonalnie do poniesionych kosztów pogrzebu.

Analiza tych uregulowań prowadzi do wniosku, że choć niewątpliwie uprawnienie do zasiłku pogrzebowego łączy się z poniesieniem kosztów pogrzebu i jedną z jego funkcji jest częściowe przynajmniej pokrycie tych kosztów, a więc funkcja kompensacyjna, to jednak nie jest to funkcja jedyna ani zasadnicza. Dla określenia charakteru i celu zasiłku pogrzebowego decydujące znaczenie mają regulacje odnoszące się do członków rodziny osoby zmarłej, gdyż to niewątpliwie oni zazwyczaj organizują pogrzeb osoby bliskiej oraz oni są objęci zagwarantowanym w art. 67 Konstytucji systemem zabezpieczenia społecznego w

związku z zatrudnieniem zmarłej osoby bliskiej, a więc z założenia to ich ma objąć efekt solidarności społecznej leżący u podstaw przepisów o ubezpieczeniu społecznym oraz ochrona przed ryzykiem socjalnym śmierci osoby najbliższej. Sytuacje, w których pogrzeb organizują osoby trzecie są wyjątkowe i mają marginesowe znaczenie, więc regulacje zawarte w art. 77-81 dotyczące takich sytuacji nie mogą wpływać na ocenę charakteru i celu zasiłku pogrzebowego, który co do zasady należy się osobom bliskim organizującym pogrzeb i z myślą o nich został wprowadzony. O tym, że w istocie zasiłek pogrzebowy ma charakter pomocy socjalnej, mającej na celu zagwarantowanie szybkiego dostarczenia środków finansowych rodzinie w trudnym dla niej momencie śmierci osoby bliskiej zapewniającej dotychczas jej utrzymanie, świadczy to, że odrywa się on faktycznie od poniesionych kosztów pogrzebu, które nie muszą być udokumentowane i należy się zawsze w tej samej wysokości, nawet jeżeli rodzina poniosła z tego tytułu tylko symboliczny wydatek. Jeżeli zatem nawet w niektórych sytuacjach i w stosunku do niektórych uprawnionych zasiłek pełni funkcje odszkodowawcze, to niewątpliwie nie są to funkcje główne ani przesądzające jego charakteru; co do zasady spełnia on funkcje socjalne, a jego celem nie jest wynagrodzenie szkody poniesionej w wyniku pokrycia kosztów pogrzebu osoby ubezpieczonej ani zwolnienie sprawcy jej śmierci z obowiązku naprawienia szkody, lecz doraźna pomoc finansowa pozwalająca na pokrycie wydatków związanych ze śmiercią członka rodziny. Nie zachodzi więc tożsamość celu ani funkcji zasiłku pogrzebowego i odszkodowania z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu przewidzianego w art. 446 § 1 k.c., stanowiąca niezbędny warunek zastosowania *compensatio lucri cum damno*.

Przeciwko zastosowaniu tej konstrukcji przemawia także to, że zasiłek pogrzebowy przysługuje z tytułu śmierci osoby objętej ubezpieczeniem społecznym, opłacającej składki na to ubezpieczenie, a więc w pewnym zakresie przyczyniającej się do powstania funduszu socjalnego, z którego wypłacany jest zasiłek. Płacenie składek niemal powszechnie przyjmowane jest w literaturze jako okoliczność uzasadniająca kumulację, a nie kompensację świadczeń z ubezpieczenia osobowego i odszkodowania należnego na podstawie prawa cywilnego. Nie może też być obojętna przy rozważaniu zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z odszkodowaniem z art. 446 § 1 k.c., nie ma bowiem podstaw, by w wyniku kompensacji podmiot zobowiązany do naprawienia szkody na podstawie przepisów prawa cywilnego czerpał korzyści z faktu wypłacenia najbliższej rodzinie

poszkodowanego zasiłku pogrzebowego pełniącego dla niej w przeważającym zakresie funkcje pomocy socjalnej i pochodzącego ze środków Skarbu Państwa oraz składek poszkodowanego.

Jak wskazano, w literaturze podkreśla się, że instytucja *compensatio lucri cum damno* powinna być stosowana ostrożnie i tylko wówczas, gdy kumulacja świadczeń mogłaby doprowadzić do nieusprawiedliwionego wzbogacenia osoby poszkodowanej. Taka sytuacja nie zachodzi w stosunku do członków rodziny zmarłego, którym przysługuje zasiłek pogrzebowy i roszczenie odszkodowawcze wynikające z art. 446 § 1 k.c. Ze względu na charakter i źródła zasiłku pogrzebowego, w odczuciu społecznym kumulacja tych świadczeń nie prowadzi do nieusprawiedliwionego wzbogacenia uprawnionych członków rodziny. Jest raczej przeciwnie; za nieusprawiedliwione społecznie uznaje się zaliczanie zasiłku pogrzebowego na poczet odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 k.c., przy braku przepisu prawa nakazującego kompensację.

Przeciwko kumulacji tych świadczeń mogło by przemawiać istnienie roszczenia regresowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłacenia zasiłku pogrzebowego, przysługujące wobec osoby obowiązanej do naprawienia szkody z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu poszkodowanego czynem niedozwolonym. *De lege lata* nie istnieje jednak żaden przepis przewidujący roszczenie regresowe Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wobec osoby, której czyn spowodował śmierć poszkodowanego i konieczność wypłaty zasiłku pogrzebowego ani wobec osoby obowiązanej do wynagrodzenia szkody w postaci kosztów pogrzebu. Brak wyraźnego przepisu nie oznacza jednak, że roszczenie regresowe nie przysługuje, jeżeli brak ten jest wynikiem luki w prawie, którą można wypełnić przez wnioskowanie w drodze analogii i wskazanie właściwej normy prawnej stanowiącej podstawę regresu. Sąd Najwyższy dopuszczał możliwość stosowania w drodze analogii art. 441 § 3 k.c. jako podstawy roszczenia regresowego zakładu pracy, który na podstawie o art. 92 § 1 k.p. wypłacił pracownikowi wynagrodzenie w okresie jego niezdolności do pracy, do sprawcy odpowiedzialnego za tę niezdolność (uchwała z dnia 19 grudnia 1997 r., III CZP 41/97, OSNC 1998, nr 2, poz. 20). W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 października 1997 r., III CZP 34/97 (OSNC 1998, nr 2, poz. 19) oraz w uchwale z dnia 27 marca 2008 r., III CZP 13/08 (OSNC 2009, nr 5, poz. 67) przyjął również, że przysługuje roszczenie zwrotne do sprawcy deliktu Skarbowi Państwa, który wypłacił funkcjonariuszowi jednorazowe

odszkodowanie pieniężne za wypadek pozostający w związku z pełnieniem służby w Policji i odszkodowanie za zniszczoną odzież na podstawie art. 5 i 10 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz.U. Nr 53, poz. 345 ze zm.) oraz uposażenie należne w razie choroby na podstawie art. 121 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 ze zm.).

Można zatem poszukiwać w art. 441 § 3 k.c., stosowanym w drodze analogii, podstawy prawnej regresu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłaty zasiłku pogrzebowego wobec sprawcy szkody albo wskazać art. 446 § 1 k.c. jako przepis szczególny, wymieniony w art. 518 § 1 pkt 4 k.c., przy założeniu, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zostanie uznany za ponoszącego (docelowo) koszty pogrzebu poszkodowanego czynem niedozwolonym. Można też rozważyć zastosowanie w drodze analogii art. 70 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.), przewidującego roszczenie regresowe Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłaty zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego, do osoby, której umyślne przestępstwo lub wykroczenie, stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu, spowodowały konieczność wypłaty tych świadczeń. Istnieją jednak istotne argumenty przemawiające przeciwko konstruowaniu roszczenia zwrotnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłaty zasiłku pogrzebowego osobom uprawnionym.

Przed wszystkim należy podkreślić, że wprawdzie nauka i judykatura dopuszczają możliwość odpowiedniego stosowania w drodze analogii przepisów prawa cywilnego do instytucji przewidzianych w prawie ubezpieczeń społecznych w razie istnienia luki, jednak stwierdzenie luki w prawie ubezpieczeń społecznych wymaga szczególnej ostrożności. Przepisy regulujące stosunek ubezpieczenia społecznego mają charakter publicznoprawny, a zatem należą do odrębnej niż prawo cywilne gałęzi, a nawet systemu prawa. Nie zawierają odpowiednika art. 300 k.p., zezwalającego na odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu cywilnego do stosunków ubezpieczeń społecznych, które oparte są na zasadzie określonego ustawowo solidaryzmu społecznego, a prawo ubezpieczeń społecznych nastawione jest na wyczerpujące i ścisłe regulowanie stosunków stanowiących jego przedmiot. Z tego względu należy domniemywać, że jeżeli ustawodawca czegoś w prawie tym

nie uregulował, to była to jego świadoma i celowa decyzja. Tylko wtedy, gdy wyraźnie brakuje normy koniecznej do wydania decyzji w określonych sytuacjach, można traktować ten brak jako lukę i rozważać dopuszczalność jej wypełnienia w drodze analogii.

Przeciwko analogii przemawia także to, że podważa ona pewność prawa, która w stosunkach ubezpieczeń społecznych jest wartością wysokiej rangi. W literaturze wskazuje się, że szczególnie wątpliwe jest stosowanie w drodze analogii norm prawa cywilnego na niekorzyść ubezpieczonego, a zwłaszcza niebezpieczne jest sięganie do przepisów podobnych ze względu na *ratione legis*, porównywanie bowiem "racji" przepisów prawa ubezpieczeń społecznych i prawa cywilnego jest bardzo trudne i często dowolne.

Wszystko to przemawia za uznaniem, że skoro nie ma przepisów przyznających Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych roszczenie regresowe z tytułu wypłaty zasiłku pogrzebowego wobec osoby zobowiązanej do wynagrodzenia szkody, to nie jest to luka w prawie, lecz świadoma decyzja ustawodawcy, który celowo nie wprowadził w tym przypadku regresu. Świadczy o tym przede wszystkim to, że dawne przepisy regresu takie przewidywały, a obecnie art. 70 ustawy z 1999 r. przewiduje regres jedynie w wypadku wypłacenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego i tylko w szczególnych sytuacjach, w bardzo ograniczonym zakresie. W podobnych sytuacjach także art. 14a ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) przewidywał regres dla Narodowego Funduszu Zdrowia o zwrot poniesionych kosztów świadczeń opieki zdrowotnej do sprawcy, stwierdzonego prawomocnym wyrokiem umyślnego przestępstwa, którego skutkiem była konieczność udzielenia opieki zdrowotnej. Przepis ten jednak został uchylony z dniem 1 stycznia 2009 r. (art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 225, poz. 1486), a zatem ustawodawca świadomie zrezygnował z regresu instytucji ubezpieczeń zdrowotnych do sprawcy rozstroju zdrowia w związku z wypłatą świadczeń zdrowotnych ze środków publicznych. (...)

Wniosek taki uzasadnia też wskazywana w literaturze specyfika systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, w którym ubezpieczeniu podlegają z

reguły także sprawcy czynów niedozwolonych (w tym wypadków komunikacyjnych) i wprowadzenie regresu może zburzyć założenia oraz podstawowe zasady tego systemu, a w przypadku regresu do sprawców wypadków komunikacyjnych, za których odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń w ramach obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, może ponadto spowodować znaczne podwyższenie składek na to ubezpieczenie. Jest to zatem dziedzina życia społeczno-gospodarczego, w której ustawodawca może wprowadzać, po rozważeniu globalnych potrzeb i możliwości, określone regulacje prawne, takie jak regres Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłaty świadczeń społecznych.

Trzeba też wskazać, że z reguły przyczyną wprowadzenia ustawowego regresu lub poszukiwania możliwości jego przyjęcia w drodze analogii jest istnienie szkody poniesionej przez osobę trzecią, spełniającą określone świadczenie, obciążające w myśl przepisów odszkodowawczych sprawcę szkody. W przypadku jednak wypłacenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasiłku pogrzebowego osobie, która poniosła koszty pogrzebu uszkodzowanego czynem niedozwolonym, trudno mówić o szkodzie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, skoro szkodą jest tylko uszczerbek wywołany wbrew woli podmiotu, który go doświadczył, a Zakład – wypłacając zasiłek pogrzebowy – wykonuje własne zobowiązanie ustawowe, które musi zrealizować zawsze, gdy nastąpi śmierć osoby wskazanej w art. 77 ust.1-3 u.e.r.FUZ, niezależnie od jej przyczyny. Śmierć takiej osoby w wyniku czynu niedozwolonego może jedynie przyspieszyć powstanie obowiązku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wypłaty zasiłku pogrzebowego, ale określenie różnicy czasowej jest w tym przypadku praktycznie niemożliwe, co nie pozwala na konstruowanie jakiegokolwiek realnej szkody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z powodu wcześniejszego wypłacenia zasiłku pogrzebowego. Istnienie roszczenia regresowego w takiej sytuacji mogłoby prowadzić do uzyskania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych nieuzasadnionej korzyści majątkowej.

Podobne okoliczności miał na względzie Sąd Najwyższy, stwierdzając w uchwale z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 5/01 (OSNC 2001, nr 11, poz. 161), że kasie chorych oraz publicznemu samodzielnemu zespołowi opieki zdrowotnej nie przysługuje w stosunku do sprawcy szkody, wyrządzonej czynem niedozwolonym na osobie ubezpieczonej, roszczenie o zwrot poniesionych przez nie kosztów leczenia, brak bowiem przepisu w tym przedmiocie nie jest luką w prawie, lecz zamierzoną wolą ustawodawcy.

Także w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 25 marca 1994 r., III CZP (OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 145), dotyczącej zbiegu uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia komunikacyjnego oraz świadczeń przysługujących w związku z wypadkiem przy pracy, Sąd Najwyższy przyjął, że gdy wypadek przy pracy był jednocześnie wypadkiem powodującym szkodę powstałą w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, objętą ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadaczy i kierowców tych pojazdów na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 1989 r. w sprawie ustawowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz.U. Nr 18, poz. 100 ze zm.), zakładowi pracy, który wypłacił poszkodowanemu jednorazowe odszkodowanie stosownie do art. 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach przysługujących z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jedn. tekst: Dz. U z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), nie przysługuje roszczenie do zakładu ubezpieczeń o zwrot równowartości spełnionego świadczenia. Sąd Najwyższy stwierdził brak podstaw do stosowania w takiej sytuacji konstrukcji *compensatio lucri cum damno* ze względu na inne funkcje i charakter prawny świadczeń zakładu pracy wynikający z ustawy wypadkowej oraz zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej i uznał, że świadczenia te przysługują niezależnie od siebie. Stwierdził też, że fakt, iż obowiązujące wówczas przepisy nie przewidywały roszczenia regresowego zakładu pracy do zakładu ubezpieczeń z tytułu wypłaty świadczeń z ustawy wypadkowej, choć przepisy wcześniejszych rozporządzeń komunikacyjnych taki regres przewidywały, oznacza, że po to by przyjąć regres, należałoby sięgnąć, w drodze analogii, do art. 441 § 3 k.c., co uznał za nieuzasadnione, gdy nie tylko osoba, która naprawiła szkodę nie była za nią odpowiedzialna na podstawie prawa cywilnego, ale i roszczenie zwrotne skierowane zostało przez nią do zakładu ubezpieczeń, którego odpowiedzialność nie wywodzi się także z czynu niedozwolonego, lecz ze stosunku ubezpieczenia. Argumenty te zachowują aktualność również w odniesieniu do ewentualnego roszczenia regresowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeciwko ubezpieczycielowi komunikacyjnemu w związku z wypłatą zasiłku pogrzebowego.

Aktualna jest także argumentacja Sądu Najwyższego wskazana w uchwale z dnia 3 marca 2004 r., III CZP 2/04 (OSNC 2005, nr 6, poz. 95), w której w nawiązaniu do uchwały z dnia 26 marca 1982 r., III CZP 61/80 (OSNCP 1982, nr 11-12, poz. 161) przyjęto, że zagraniczna instytucja ubezpieczeń społecznych, na

którą – z mocy przepisów jej prawa krajowego – przeszły roszczenia z tytułu poniesienia kosztów leczenia, nie jest uprawniona, według prawa polskiego, do dochodzenia od ubezpieczyciela, który ubezpieczył odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego – sprawcy szkody – zwrotu takich kosztów, gdy poszkodowany uległ wypadkowi komunikacyjnemu na terenie Polski. Sąd Najwyższy stwierdził, że brak w systemie prawa polskiego przepisu przyznającego w takiej sytuacji regres nie uzasadnia sięgnięcia do analogii, skoro ustawodawca w innych zbliżonych sytuacjach przewidział roszczenia regresowe.

Trzeba też podkreślić, że Sąd Najwyższy w dotychczasowym orzecznictwie przyjmował dopuszczalność roszczeń regresowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jedynie w razie istnienia przepisu szczególnego, takiego jak np. art. 197 ustawy z 1933 r., art. 26 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (jedn. tekst: Dz.U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97), art. 122 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.) lub przepisy rozporządzeń komunikacyjnych (por. m.in. uchwały z dnia 15 grudnia 1970 r., III CZP 76/70, OSNCP 1971, nr 7-8, poz. 128 i z dnia 30 października 1976 r., III CZP 34/76, OSNCP 1977, nr 3, poz. 42 oraz wyroki z dnia 14 stycznia 1980 r., IV CR 475/79, OSNCP 1980, nr 7-8, poz. 146 i z dnia 16 października 1980 r., IV CR 496/80, OSNCP 1981, nr 5, poz. 87).

Z tych względów należy uznać, że *de lege lata* nie ma podstaw do konstruowania roszczenia regresowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypłaty zasiłku pogrzebowego, co uzasadniałoby zastosowanie kompensacji odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 1 k.c. i zasiłku pogrzebowego. Ponieważ nie ma też innych podstaw uzasadniających zaliczanie zasiłku pogrzebowego należnego na podstawie w art. 77 u.e.r.FUZ na odszkodowanie z tytułu poniesienia kosztów pogrzebu przysługujące na podstawie art. 446 § 1 k.c., Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne jak w uchwale.